

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

webedition

με την ευθύνη του Τμήματος

ΚΑΡΛΑ: Ένα τεχνικό έργο με πολλαπλούς στόχους και πολλαπλές παθογένειες

Δημοσίευση: 15 Φεβ 2018 17:00

Το τελευταίο χρονικό διάστημα γίνεται μεγάλος θόρυβος για τον ταμιευτήρα της Κάρλας με ρεπορτάζ στα ΜΜΕ, επιστολές, άρθρα κ.λπ.

Για πολλοστή φορά ο θόρυβος αυτός προκλήθηκε κυρίως από τον θάνατο ψαριών εντός του υγροτόπου λόγω αυξημένων ρυπαντικών φορτίων, ενώ συνεχίζονται οι «διαμάχες» για το μέγεθος του προβλήματος, την επικινδυνότητα των υδάτων της λίμνης και τις προοπτικές μιας φυσιολογικής λειτουργίας.

Από την πλευρά μας θα αποφύγουμε κρίσεις σε ειδικά θέματα, αλλά για την σφαιρική ενημέρωση της κοινής γνώμης θα επιχειρήσουμε μια ολοκληρωμένη θεώρηση των προβλημάτων της Κάρλας, αρχίζοντας βεβαίως από το παρελθόν.

Ήδη η Κάρλα, αφότου εντάχθηκε πριν 15 χρόνια περίπου σε πρόγραμμα υλοποίησης, «κουβαλούσε από χέρι» δύο βασικές παθογένειες.

* Η πρώτη αφορά στη γνωστή στρέβλωση της ιστορίας, μια στρέβλωση που αναπαράγεται ανεύθυνα ακόμη και σήμερα, από

ανιστόρητους δήθεν «οικολόγους», ότι δηλαδή οι «κακοί» πρόγονοί μας αποξήραναν μία λίμνη και τώρα εμείς, οι νεότερες γενιές, έχοντας πιο πολύ μυαλό και μεγαλύτερες ευαισθησίες από εκείνους, αποκαθιστούμε τη δική τους απρονοησία και τις καταστροφές που προκάλεσαν! Ουδέν ψευδέστερον. Τα έργα για την «επαναδημιουργία της λ. Κάρλας» είχαν ήδη προταθεί από τη δεκαετία 1910 (!), ενώ η υλοποίησή τους άρχισε ουσιαστικά τη δεκαετία 1960. Την εποχή εκείνη η εξυγιαντική παρέμβαση του κράτους συνίστατο στην αποξήρανση - εξάλειψη του ελώδους τμήματος της Κάρλας, εκτάσεως περίπου 140.000 στρεμμάτων, καθώς και στην εκκένωση του λιμναίου τμήματος εκτάσεως 40-45.000 στρεμμάτων, με την έξοδο στον Παγασητικό των επιβαρυμένων αλατούχων υδάτων του. Τα έργα αυτά διαμόρφωσαν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την ολοκλήρωση της «επαναδημιουργίας» της λ. Κάρλας στη νέα της μορφή, αυτή, που με μια διακοπή 25 περίπου ετών (για λόγους που ο χώρος δεν επιτρέπει να αναπτύξουμε) άρχισε να υλοποιείται τη δεκαετία 2000, ενώ χάρις και στην αποφασιστική παρέμβαση της Περιφέρειας Θεσσαλίας ολοκληρώθηκε και παραδίδεται προς λειτουργία.

* Η δεύτερη παθογένεια συνίσταται στην εικόνα που (συχνά αθέλητα) καλλιεργείται στην κοινή γνώμη σχετικά με τον χαρακτήρα του έργου. Η νέα Κάρλα αποτελεί ένα τυπικό τεχνικό υδραυλικό έργο, όπως συνέβη και με άλλα έργα και υδροβιότοπους στην περιοχή μας (π.χ. Ν. Πλαστήρας, Σμόκοβος κ.λπ.). Πρόκειται για τεχνητό ταμιευτήρα, περιγεγραμμένο σε μεγάλο μέρος της περιμέτρου του με αναχώματα, τροφοδοτούμενο με εκτρεπόμενα ύδατα από τον Πηνειό (περίπου το 70% του όγκου της νέας λίμνης) και μερικώς από άλλες τοπικές πηγές (Μαυροβούνι κ.λπ.). Επίσης η Κάρλα είναι και αυτή ένα έργο πολλαπλού σκοπού που θα εξασφαλίζει την άρδευση 92.500 στρεμμάτων, την ενίσχυση της ύδρευσης του Βόλου, την ανάπτυξη αναψυχής και οικοτουρισμού, την αποκατάσταση του υπόγειου υδροφορέα και την προστασία του από την υφαλμύριση, συνεισφέροντας επίσης στην αντιπλημμυρική προστασία και στη δημιουργία του νέου υγροτόπου.

Είναι γεγονός ότι το έργο χαρακτηρίζεται (ορθώς) και είναι σημαντικής περιβαλλοντικής σημασίας. Είναι επίσης γεγονός ότι ορισμένοι από τους σκοπούς του δεν αποτελούσαν ισχυρά στοιχεία επιλεξιμότητας ώστε να ενταχθεί σε Ευρωπαϊκό πρόγραμμα χρηματοδότησης, ενώ επιπρόσθετα κάποιοι από τους σκοπούς του (π.χ. η άρδευση) ήταν αποτρεπτικός παράγοντας χρηματοδότησής

του. Καλώς έπραξε τότε ο Υπουργός Κώστας Λαλιώτης υπερτονίζοντας την περιβαλλοντική διάσταση ώστε να επιτύχει την ένταξη του έργου.

Όμως από αυτό το πραγματικό γεγονός έως το να περιορίζουμε σήμερα τον χαρακτήρα του έργου σχεδόν αποκλειστικά στην περιβαλλοντική του διάσταση και στην δημιουργία ενός υδρο-βιότοπου, θεωρούμε ότι η διαφορά είναι μεγάλη και τείνει να αποτελέσει μία ακόμη στρέβλωση σχετικά με το έργο.

Κάνουμε αυτές τις επισημάνσεις, όχι μόνο για λόγους αποκατάστασης της πραγματικότητας, αλλά και γιατί τις τυχόν λανθασμένες παραδοχές θα τις βρούμε μπροστά μας όταν συζητηθεί σε βάθος ο τρόπος διοίκησης και διαχείρισης του σύνθετου αυτού έργου.

Και ας επανέλθουμε ευθύς αμέσως στη σημερινή λειτουργία του έργου και στα προβλήματα που δημιουργούνται.

Το Έργο Επαναδημιουργίας της Λίμνης Κάρλας σε Αριθμούς

- ☐ **38.000 στρ** η μέγιστη επιφάνεια λίμνης
- ☐ **184 εκ m³** ο μέγιστος όγκος της λίμνης:
- ☐ **57 εκ m³** ο όγκος νερού για τη διατήρηση του οικοσυστήματος της λίμνης (~ 30% του μέγιστου όγκου)
- ☐ **22,8 km** το συνολικό μήκος αναχωμάτων (ύψους 9 μέτρων περίπου)
- ☐ **53 km** το συνολικό μήκος συλλεκτών
- ☐ **2 Αντλιοστάσια** Αποχέτευσης Δυτικό με $Q=24\text{m}^3/\text{sec}$ και Ανατολικό με $Q=3,3\text{m}^3/\text{sec}$
- ☐ **1 Αντλιοστάσιο** υδροδότησης της λίμνης από τις χειμερινές απορροές του Πηνειού με δυναμικότητα **14 m³/sec**
- ☐ **3 τεχνητές νησίδες** στήριξης ορνιθοπανίδας συνολικής επιφάνειας **900 m²**
- ☐ **1100 στρέμματα** η συνολική έκταση του Τεχνητού υγροτόπου αναβάθμισης των ποιοτικών χαρακτηριστικών των στραγγιδίων της περιοχής .
- ☐ **1000 περίπου στρ.** η συνολική έκταση των φυτεύσεων (**14.000** δέντρα περιμετρικά της λίμνης)
- ☐ **92.500 στρέμματα** περίπου θα αρδεύονται από την Κάρλα
- ☐ **50 γεωτρήσεις** για την ενίσχυση Υδρευσης του Βόλου.
- ☐ **10,6 εκ. m³** νερό για την ενίσχυση της Υδρευσης Βόλου
- ☐ **9.5 km** κεντρικού αγωγού μεταφοράς νερού ύδρευσης προς δεξαμενή Αρμάτων για την ενίσχυση Υδρευσης του Βόλου
- ☐ **33 km** δίκτυο συλλογής νερού από υδρογεωτρήσεις
- ☐ **968 m²** χώροι Μουσείου Φυσικής Ιστορίας και γραφείων του Φορέα Διαχείρισης της περιοχής στα Κανάλια
- ☐ **205 m²** χώρος του Κέντρου Περιβαλλοντικής Πληροφόρησης στο Στεφανοβείκιο
- ☐ **12 θέσεις** θέας
- ☐ **7 μονοπάτια** και ποδηλατόδρομοι συνολικού μήκους ~85 km στην περιοχή της Κάρλας
- ☐ **11 μονοπάτια** στο Μαυροβούνι - (~86 km)
- ☐ **1075 στρ** αναδασώσεων σε καμένες περιοχές συνολικής περιμέτρου **21 Km**
- ☐ **17 αναβαθμοί** από άοπλο σκυρόδεμα και **39 αναβαθμοί** από συρματοκιβώτια για έργα ορεινής υδρονομίας
- ☐ **2,65 km** διαμορφώσεων νέων κοιτών με συρματοκιβώτια και κατασκευή **11** αναβαθμών από συρματοκιβώτια στα ρέματα Ανάβρας, Καλαμακίου και Κερασιώτη για αντιπλημμυρικά έργα
- ☐ **13,8 εκ ευρώ** για αρχαιολογικές έρευνες και ανασκαφές
- ☐ **246,3 εκ ευρώ** ο συνολικός προϋπολογισμός των έργων (συμπεριλαμβανομένων και των εθνικών πόρων)

* Η τροφοδοσία της νέας λίμνης πραγματοποιείται μέσω άντλησης με νερά από τον Πηνειό και η μεταφορά τους στον ταμιευτήρα γίνεται μέσω ανοικτών τάφρων (αρδευτικών, στραγγιστικών κ.λπ.) ή μέσω συλλεκτών με ακατάλληλα γεωμετρικά χαρακτηριστικά και κλίσεις, με περιορισμένη παροχετευτικότητα και με τεράστιες απώλειες). Η λύση αυτή, εκτός του ότι είναι ανορθολογική, είναι

ιδιαίτερα δαπανηρή και ταυτόχρονα δεν εξασφαλίζει τον έλεγχο και την προστασία από ρύπανση των υδάτων, είτε σημειακής προέλευσης (π.χ. βιομηχανικά απόβλητα), είτε από αστικά λύματα, είτε από γεωργική ρύπανση. Δυστυχώς όμως για αρκετά χρόνια θα «ζήσουμε» με τη λύση αυτή, έως ότου το Υπουργείο Υποδομών οριστικοποιήσει τις μελέτες και τα έργα που θα επιτρέψουν την απρόσκοπτη τροφοδοσία του ταμιευτήρα Κάρλας με βαρύτητα μέσω επενδυμένων αγωγών μεταφοράς - διωρύγων από τον νέο, ήδη κατασκευασμένο ρουφράκτη της Γυρτώνης.

Και χωρίς να θέλουμε να γίνουμε μάντεις κακών ειδήσεων, θεωρούμε ότι πολύ δύσκολα τα επόμενα χρόνια η λίμνη θα μπορεί να λειτουργεί εύρυθμα και τα ύδατά της να είναι «καλής» ποιότητας, όπως προβλέπει το Σχέδιο Διαχείρισης του Υπουργείου Περιβάλλοντος.

* Η ανανέωση των υδάτων του ταμιευτήρα Κάρλας αποτελεί επίσης καθοριστικό στοιχείο για την υγιή λειτουργία του υδροβιότοπου και προβλέπεται να γίνεται κυρίως με την παροχέτευση (εκβολή) μέρους των υδάτων της λίμνης για αρδευτικούς σκοπούς. Όμως τα σχετικά αρδευτικά έργα δεν ολοκληρώθηκαν και αυτό για μια σημαντική χρονική περίοδο θα αποτελεί ένα σοβαρό πρόβλημα για την αντιμετώπιση φαινομένων «ευτροφισμού» της λίμνης.

* Τέλος η διοίκηση και διαχείριση του σύνθετου αυτού έργου επισήμως (με γραπτή δέσμευση προς την αρμόδια Ευρωπαϊκή αρχή που μας χρηματοδότησε) θα γίνεται από τον «Φορέα Κάρλας, Μαυροβουνίου, Βελεστίνου» του οποίου όμως η Διοίκηση, η επάνδρωση και η δράση περιορίζεται προς το παρόν κυρίως στα θέματα της οικολογικής διαχείρισης και προστασίας. Ευτυχώς που η Περιφέρεια, ο ΤΟΕΒ Πηνειού και η ΕΥΔΕ Θεσσαλίας (Υπουργείο Υποδομών) προσφέρουν για την ώρα την απαραίτητη βοήθεια (αντλιοστάσια, προσωπικό και τεχνική υποστήριξη, κάλυψη δαπανών ενέργειας, συντήρηση, φύλαξη κ.λπ). Είναι όμως προφανές ότι η κατάσταση πρέπει σύντομα να εξορθολογισθεί.

Για όλους τους παραπάνω λόγους θεωρούμε ότι οι αρμόδιοι πρέπει να επανεξετάσουν και να δρομολογήσουν την υλοποίηση των συμπληρωματικών έργων τροφοδοσίας της Κάρλας και να μην αρκестούν σε αποσπασματικές παρεμβάσεις. Να γιατί, χωρίς καθόλου να υποτιμούμε τα προβλήματα με τα νεκρά ψάρια και τους κινδύνους από την ρύπανση, θεωρούμε ότι αυτά αποτυπώνουν ένα μικρό μέρος της όλης εικόνας. Το έργο της Κάρλας είναι από τη φύση

του έργου ευρύτερης σημασίας για το Υδατικό Διαμέρισμα της Θεσσαλίας και συνδέεται αναπόσπαστα με ΟΛΑ τα υδάτινα συστήματά του (από την λεκάνη Αχελώου έως τον Παγασητικό). Και μόνο η καθοριστική εξάρτηση της Κάρλας από τον Πηνειό καθιστά αυτονόητα αναγκαίο η διαχείριση του έργου να μην περιορίζεται σε στενά γεωγραφικά γύρω από τη λίμνη αλλά να ενταχθεί στην «ομπρέλα» ενός ενιαίου φορέα διαχείρισης υδάτων του Υ.Δ. Θεσσαλίας, όπως επανειλημμένα η Περιφέρεια, οι Δήμαρχοι, τα επιμελητήρια και γενικά οι φορείς της Θεσσαλίας έχουν προτείνει προς το αρμόδιο Υπουργείο Περιβάλλοντος.

*** Του Κώστα Γκούμα**